

35 ГОДИНИ ОБУЧЕНИЕ ПО „ЕКОЛОГИЯ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА“ В ЛЕСОТЕХНИЧЕСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ, СОФИЯ

чл. кор. проф. дан арх. Атанас Ковачев,
декан на Факултета по екология и ландшафтна архитектура

Уважаеми колеги и гости,

Опазването и възстановяването на околната среда са едни от основните приоритети в развитието на съвременното общество, които изискват кадрови потенциал, подготвен на високо професионално ниво.

Това е особено важно днес – в условията на глобализация се свят, в условията на пазарна икономика и евроинтеграция, когато България е равноправен член на Европейския съюз. Страната ни търси своята идентичност в голямото европейско семейство и интеграция на българското висше образование в световната научна и образователна дейност. Нашият „влог“ в европейското и световното пространство е високото образователно ниво на българската нация, показала на света, че България е раждала, ражда и ще ражда таланти.

От висотата на днешния ден със законна гордост можем да отчетем, че Лесотехническият университет е първото висше учебно заведение в България, в което през далечната вече **1973 г.**, с разпореждане на тогавашния Комитет за наука, технически прогрес и висше образование, се открива профил **„Опазване и обогатяване на природната среда“** към специалност „Горско стопанство“. С този акт се поставя началото на обучение по „Екология и опазване на околната среда“, 35-годишнината на което честваме днес.

Това става само една година след първата световна, известна като Стокхолмска, конференция, посветена на опазването на околната среда и три години преди първата междуправителствена конференция, свързана с образованието по екология, организирана от ЮНЕСКО в сътрудничество с програмата на ООН за околната среда.

35 години са миг в човешката история.

За историята обаче на един университет, факултет, специалност 35 години са дълъг период. Това са години на творчески търсения, на съмнения и открития, на успехи и победи по не лекия път на надеждите. Всъщност, корените на това пионерно дело трябва да търсим още по-рано, защото във Висшия лесотехнически институт (ВЛТИ) много преди това работят утвърдени учени и със своите научни изследвания и публикации решават редица лесовъдски проблеми, които в основата си са екологични. В дългия списък трябва да споменем имената на акад. Борис Стефанов, проф. Методи Русков, проф. Асен Биолчев, проф. Димитър Стефанов, доц. Желез Дончев и много, много други.

Днес от дистанцията на времето можем да оценим, че откриването на профил **„Опазване и обогатяване на природната среда“** е безспорен успех, постигнат с

усилията и авторитета на редица ректорски и декански ръководства и преподаватели от Висшия лесотехнически институт, които обосновават необходимостта от това обучение и потенциала на института да го реализира. Поставянето на здравите основи, върху които градим вече повече от три десетилетия надстройката, дължим на проф. Александър Илиев – ректор на Висшия лесотехнически институт през 1973 г. и на неговите заместници – проф. Никола Ботев и проф. Георги Филипов, както и на деканското ръководство на Факултета по горско стопанство с декан проф. Иван Добринов.

През 1974 г. се създава и първата специализирана Катедра по **опазване и обогатяване на природната среда** във Висшия лесотехнически институт, ръководител на която до 1980 г. е проф. Борис Китин, а от 1980 до 1982 г. – проф. Светла Генчева.

През този период се доразвива учебният план за студентите от профил „Опазване и обогатяване на природната среда“, актуализират се съществуващи и се включват нови дисциплини, свързани с опазването на основни компоненти на околната среда – „Основи на екологията и опазване на природната среда“ с преподавател проф. Никола Колев, „Опазване и почистване на въздуха“ с преподавател доц. Лилия Стаева, „Опазване и почистване на водата“ с преподавател ст.н.с. Димитър Бонев и много други дисциплини.

Под ръководството на преподаватели от катедрата и факултета студентите от профил „Опазване и обогатяване на природната среда“ разработват дипломни работи по актуални проблеми на въздействията върху околната среда, нейното опазване и възстановяване. Успешно са защитени и докторски дисертации по същата проблематика.

Разширява се и обхватът на научноизследователската дейност с тематика, насочена към проблемите на опазването и възстановяването на природната среда. Преподаватели от катедрата изготвят експертизи и участват в разработването на прогнози и проекти по актуални проблеми на околната среда. Успешно и ползотворно е сътрудничеството с други висши училища, институти на БАН, Комитета по опазване на природната среда и научния център към него, със сродни университети и научни институти от чужбина.

В института, с активното участие на преподаватели от катедра „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“ през 1977 г. се създава първият студентски Клуб по опазване на природната среда, утвърдил се като авторитетна студентска организация, с трайно и силно присъствие в страната. Дългогодишен ръководител на клуба е проф. Никола Колев. Този клуб продължава да работи успешно и днес – вече 32 години.

Развитието на обучението по екология и опазване на околната среда навлиза в нов, решаващ **етап след 1990 г.**, когато профилът по „Опазване и обогатяване на природната среда“ прераства в специалност **„Екология, опазване и възстановяване на природната среда“**.

С решение на Академичния съвет на Висшия лесотехнически институт, 20 бройки от държавния прием за специалност „Горско стопанство“ се предоставят на новата специалност. Ректор на института през този период е проф. Виктор Донов, а декан на Факултета по горско стопанство е доц. Величко Гагов. Разработва се и нов учебен план за специалността, в който са заложени дисциплини, даващи знания за отделни компоненти на природната среда, за влияние на замърсяването върху тях, за управление на природната среда.

През периода 1983–1992 г. ръководител на Катедрата по екология, опазване и възстановяване на природната среда е проф. Виктор Донов, който е сред личностите с най-голям принос за развитие на специалността в продължение на близо две десетилетия.

През учебната 1991–1992 г. Министерството на образованието определя и утвърждава за първи път **държавен прием** от 30 места за студенти от **специалност „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“**. Ректор на института през този период е проф. Андрей Райчев, а декан на Факултета по горско стопанство и озеленяване, в структурата на който е и новата специалност, е проф. Йордан Кулелиев. Ръководител на катедра „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“ за периода 1992–1993 г. е доц. Димитър Зъков.

През 1994 г. с решение на Академичния съвет на вече Лесотехническият университет (14.09.1994 г.) е открит **„Факултет по екология и ландшафтна архитектура“** – един факултет, който работи активно и внася своя влог за авторитета и успехите на университета вече 15 години. Ректор на Лесотехническият университет през този период е проф. Димитър Коларов. Избрано е факултетно ръководство с декан проф. Екатерина Павлова и зам.-декан доц. Иван Генов. Ръководител на катедра „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“ е проф. Борис Пеев.

Нов етап в развитието на специалността започва **след 1995 г.** с приемането на новия тогава Закон за висшето образование и държавните изисквания за обучение по „Екология и опазване на околната среда“. Ректор на университета е проф. Димитър Коларов. Декан на „Факултета по екология и ландшафтна архитектура“, а по-късно на „Факултета по екология, ландшафтна архитектура и агрономство“, през този важен за развитието и утвърждаването на специалността период, е проф. Екатерина Павлова – до 1998 г. и доц. Георги Тренчев – до 2003 г., със заместник-декан през двата мандата доц. Иван Генов. От 2004 г. от факултета се отделя и се създава нов за университета „Факултет по агрономство“ и продължава своята работа „Факултета по екология и ландшафтна архитектура“ (ФЕЛА). До 2007 г. декан на ФЕЛА е проф. Екатерина Павлова, а зам.-декани – доц. Динко Овчаров и доц. Анелия Пенчева. През настоящия мандат, започнал от ноември 2007 г., деканското ръководство работи в състав: декан – проф. Атанас Ковачев и зам.-декани – доц. Дилянка Безлова и доц. Иван Генов. Понастоящем структурата на факултета включва четири катедри.

Това са кратките факти, но зад тях обективната истина открива богата и съ-

държателна дейност. Учебните планове отново се преработват и актуализират, като в тях значително място заемат 18 задължителни дисциплини, съгласно приетите през 1997 г. Единни държавни изисквания за обучение по специалност „Екология и опазване на околната среда“. Със съдействието на ректорското и деканското ръководства и активното участие на катедра „Екология“ с ръководител проф. Елена Желева (1995–1999 г.) се оборудват нови лаборатории по екология, екологичен мониторинг и рекултивация, по защитени природни територии и селищна екология, по метеорология и хидрология, по зоология и опазване на фауната, по микробиология.

Първата акредитация на специалността е през **1999 г.**, когато Акредитационният съвет на Националната агенция за оценка и акредитация при Министерския съвет на Република България дава **много добра оценка**. Принос за това признание имат университетското и деканското ръководства, катедра „Екология“ и преподавателите от ФЕЛА и другите факултети на Лесотехническия университет, осигуряващи обучение по специалността на високо професионално ниво – колеги от катедрите „Дендрология“, „Лесовъдство“, „Лесоустройство“, „Парково и ландшафтно проектиране“, „Парково и ландшафтно строителство“ и редица други.

Втората акредитация на специалността е през **2006 г.**, когато ректор на Лесотехническия университет е проф. Нино Нинов, декан на ФЕЛА е проф. Екатерина Павлова, а ръководител на катедра „Екология, опазване и възстановяване на околната среда“ е доц. Мариана Дончева (от 1999 – до настоящия момент). Отново се дава **много добра оценка** при програмната акредитация на специалността, като Акредитационният съвет на Националната агенция за оценка и акредитация определя капацитет до 185 студенти, от които 160 бакалаври и 25 магистри.

Понастоящем, съгласно действащия Закон за висше образование, обучението на специалността „Екология и опазване на околната среда“ е тристепенно – образователно-квалификационна степен **„бакалавър“**, образователно-квалификационна степен **„магистър“** и образователна и научна степен **„доктор“**. Срокът на обучение за студентите бакалаври е 8 семестъра и завършва с държавен изпит, а за студентите магистри е 3 семестъра и завършва със защита на дипломна работа. Обучението в магистърска степен до настоящата 2008–2009 учебна година е в 2 направления – **„Селищна екология“** и **„Възстановяване на околната среда и екологичен мониторинг“**. От новата 2009–2010 учебна година ще стартира и трето направление – **„Екотуризъм“**. Учебният план и част от учебните програми са разработени и съответно утвърдени от Факултетния и Академичния съвет. Третата степен на обучение – **„доктор“** е с продължителност 3 години след магистър. Обучението е по индивидуален учебен план и завършва с публична защита на докторска дисертация.

Учебните планове на специалността подлежат на регулярна актуализация, в зависимост от приоритетите по опазване на околната среда и реализацията на

завършилилите еколози. В зависимост от съвременните изисквания учебните планове включват задължителни, избираеми и факултативни дисциплини, модулно обучение (основно в магистърската степен), както и кредитна система, предоставяща възможност за трансфер на студенти.

На настоящия етап студентите еколози се обучават от висококвалифициран преподавателски състав, включващ 1 член-кореспондент на БАН, 11 професори, 36 доценти, 13 главни асистенти и асистенти. Научните степени „доктор“ и „доктор на науките“ притежават 80 % от преподавателите. На основна работа в ЛТУ са 90 % от преподавателския състав.

Показател за високото ниво на обучение по специалността са реализацията на нашите възпитаници и успехите на нашите студенти.

За 35-годишния период от стартирането на профила „Опазване и обогатяване на природната среда“ до днес са се дипломирали около 1000 специалисти в областта на екологията, опазването и възстановяването на околната среда, които ще носят през годините спомена за своята „АЛМА МАТЕР“.

Завършилилите профила и специалността работят успешно в качеството на: ръководители и специалисти в различни структури – централни ведомства и техните поделения, преподаватели в ЛТУ и други ВУЗ, научни работници в институти на БАН, еколози на общини и предприятия, в частни фирми, в неправителствени организации.

Успешна е и реализацията и в чужбина – в държавни институции, университети и научни институти в САЩ, Канада, в структурите на Организацията на обединените нации и други световни организации.

Наши студенти продължават обучението си в университети в Германия, Унгария, Канада. Други учат или вече са се дипломирали по втора специалност като ландшафтни архитекти, журналисти, юристи, архитекти.

Една от най-ярките страници в летописа на специалността, с която ние, без излишна скромност, се гордеем са успехите на студентите еколози в различни международни и национални изяви. Особено силно и забележимо е представянето им през последните две години. Името на Лесотехническият университет и на Факултета по екология и ландшафтна архитектура трайно присъства и силно звучи в заключителните форуми на различни авторитетни комисии и журита.

Само няколко примера – през 2008 г. студенти от специалност „Екология и опазване на околната среда“ спечелиха в силна конкуренция със свои колеги от 8 университета в България, в които се обучават бъдещи еколози три от десетте стипендии на Фондация Карлсберг –България и сме единственият университет в страната с три награди. Носители на престижната награда са магистрите-еколози Елена Младенова, Миролуб Лозанов, Ангел Динков.

Студентката Христина Банчева, IV курс степен “бакалавър” спечели една от двете стипендии за България на Овъргаз. Безспорен връх и ярък шрих в палитрата от награди е удостояването на Христина Банчева с мини Нобелова награда на Шведското посолство в областта на екологията.

Тези завоювани позиции са голямо признание за възможностите на нашите възпитаници, за качеството на обучение, което ние, като техни преподаватели, им предоставяме.

Активизира се и дейността по студентския обмен в рамките на програмата Еразмус-Сократес в университетите в гр. Любляна (Словения) – участваха магистър-еколог Антония Голева и магистър-еколог Ирина Коцинкова и гр. Сучава (Румъния), където участва магистър-еколог Лора Петрова.

През 2008 г. наши студенти участваха в организираната от Лесотехническият университет Младежка конференция по проблемите на околната среда – Пламен Деспотов IV курс, бакалавър и магистър-еколог Гергана Георгиева.

Големи са успехите на студентите-еколози и в спорта. Много са завоюваните призови места в републикански и междууниверситетски първенства. Още едно потвърждение, че талантът винаги е многостранен.

Специалността **„Екология и опазване на околната среда“** е атрактивна и желана специалност. През последната завършила 2007–2008 учебна година във Факултета са се обучавали 176 студенти бакалаври-еколози и 10 магистри-еколози. Формата на обучение е само редовна. Актуалността на специалността, по наше мнение, ще се запази и в бъдеще, като се имат предвид екологичните проблеми, които стоят за решаване пред обществото както у нас в България, така и по всички континенти на нашата планета.

Нашите студенти са мотивирани и с желание усвояват знанията, за което показателен е и много добрият среден годишен успех за специалността. За учебната 2007–2008 г. средният успех на студентите е много добър 4,54, а за IV курс – много добър 4,70. Успехът на студентите-магистри е много добър 5,33.

Уважаеми колеги и гости,

35 години са дълъг период от време, за да огледаме изминатия път и направим равностойна на постигнатото, както и да определим приоритетите за бъдещето. С активното участие и авторитета на редица университетски и декански ръководства през тези години, с професионализма на преподавателите и ентузиазма и отговорността на студентите, можем с гордост да заявим, че специалността **„Екология и опазване на околната среда“** се утвърди като необходима за обществото и предпочитана от младите хора. За нас, като техни преподаватели, е важно да продължим да поддържаме съвременно ниво на обучение, да усъвършенстваме учебните планове и програми с цел осигуряване на реализацията на завършилите и да разширяваме международния обмен и научните контакти със сродни университети и институти.

Необходимо е да продължим и задълбочим добрата традиция да включваме студенти в научноизследователски проекти, да участваме в научни форуми и издаваме съвместни публикации. Имаме какво да направим и в областта на усъвършенстването на материалната база.

Тези приоритети стоят на вниманието на настоящото деканско ръководство, чиято цел е съвместно с университетското ръководство – с ректора проф. Нино

Нинов и заместник-ректорите проф. Веселин Брезин, доц. Петър Желев и доц. Румен Томов, с активната помощ на катедра „Екология, опазване и възстановяване на околната среда“ с ръководител доц. Мариана Дончева и всички преподаватели на специалността, да постигнем по-високи стандарти на обучение.

Уважаеми дами и господа,

В заключение, в качеството си на декан на Факултета по екология и ландшафтна архитектура, искам да отправя своята сърдечна благодарност към всички досегашни университетски и декански ръководства, към всички преподаватели и служители, които през годините, със своите знания и умения, усилия и опит, авторитет и завоювани позиции в обществото допринесоха за успешното развитие на специалност „Екология и опазване на околната среда“, осъзнавайки навреме необходимостта от обучение по екология и опазване на околната среда и полагайки огромни усилия за развитието ѝ през изминалите 35 години.

Отдаваме своята почит и свеждаме глави на признателност към тези, което вече не са между нас – дълбок поклон и благодарност за делата им – за тяхната прозорливост и всеотдайност.

Продължавайки добрите традиции и стъпвайки на здравата основа, ние, които вървим по пътя на първопроходците, ще дадем своя скромнен, но достоен принос за усъвършенстване на обучението и провеждане на научноизследователска дейност на съвременен ниво, съобразно приоритетите на обществото в областта на опазване и възстановяване на околната среда.

Пожелавам здраве и успехи в професионалната реализация на всички настоящи и бъдещи еколози, на всички преподаватели от колективите на профилиращата катедра, факултета, университета ни.

Поздравления и най-добри пожелания към всички участници и гости на нашата конференция.

Благодарност за поздравителните адреси от институции и сродни организации – министерства, университети, институти, факултети, катедри. Благодаря Ви за топли думи, за високата оценка на труда и усилията на преподавателите, за ентусиазма и успехите на нашите студенти – младите хора на България. Тя има нужда от тях и те имат нужда от нея.

Позволете ми да Ви уверя, че в наше лице Вие и занаят ще имате сигурен и надежден партньор в общата ни кауза – да работим за опазване на околната среда на нашата България – по думите на поета:

„Земя като една човешка длан,
но по-голяма ти не си ми нужна,
щастлив съм аз, че твойта кръв е южна,
че е от кремък твой стар Балкан“.

До нови срещи уважаеми колеги и гости на нашия празник!

До нови срещи приятели!